

Úschova a skladování z pohledu práva

Foto: Shutterstock

Není-li ve smlouvě o úschově sjednána úplata, platí obecně, že byla uzavřena jako bezúplatná. Smlouva o skladování je zásadně smlouvou úplatnou. Potvrzení o převzetí zboží ke skladování může mít podobu skladištního listu. Ten může znít na doručitele nebo na jméno. Zní-li na doručitele, je skladovatel povinen vydat zboží osobě, která skladištní list předloží.

Smlouva o úschově se používá i podpůrně, mimo jiné v těch případech, kdy nedošlo k odebrání (odvozu) věci (movitého díla) kupujícím (objednatelem), a to i kdyby byl již pro předmět plnění sepsán zápis o převzetí. Použití je však široké a přichází v úvahu i při neodebrání zásilky u provádění přeprav.

Pod nadpisem Závazky ze schovacích smluv upravuje občanský zákoník (OZ) úschovu v ustanoveních § 2402 – § 2414 a skladování v § 2415 – 2429. O této tematice pojednáváme v následujících řádcích (s výjimkou ustanovení § 2409 – 2414, která jsou věnována úschově cenného papíru).

Důvodová zpráva, která byla vytvořena k OZ, k ustanovením § 2402 – 2408 uvedla, že se vychází z úpravy dřívějšího občanského zákoníku a z vládní osnovy československého občanského zákoníku z roku 1937 s přihlédnutím ke standardním evropským úpravám.

K ustanovením § 2415 – 2429 důvodová zpráva sdělila, že u smlouvy o skladování byl předlohou text obchodního zákoníku.

ÚSCHOVA

K základnímu ustanovení

Základní ustanovení tohoto smluvního typu určuje, že smlouvou o úschově se schovatel zavazuje převzít věc, aby ji pro schovatele opatroval. Ve smlouvě lze ujednat, že schovatel může věc odevzdat do úschovy dalšímu schovateli.

Na rozdíl od dřívější úpravy obchodněprávní smlouvy o uložení věci nemusí (ale může) mít schovatel při vzniku smlouvy věc již u sebe.

Jestliže není ve smlouvě ujednáno, zda schovatel opatruje věci za úplatu, nebo bezúplatně, jde o smlouvu bezúplatnou. Jinak by tomu bylo, pokud by úplata plynula ze zvyklostí, popř. z předchozího

- styku stran nebo z předmětu činnosti schovatele.

Podpurná použití

Poslední ustanovení obecné úpravy tohoto smluvního typu (§ 2408) vyjadřuje, že ustanovení o úschově se použijí přiměřeně i na případy, kdy má někdo podle smlouvy nebo podle jiných ustanovení zákona opatrovat věc pro jiného. Podpurná použití přichází tedy v úvahu v těch případech, kdy nedošlo k odebrání (odvozu) věci (movitého díla) kupujícím (objednatelem), a to i když by byl již pro předmět plnění sepsán zápis o převzetí.

Použití je však značně širší a může mimo jiné přicházet v úvahu i při odebrání zásilky u provádění přeprav.

Úplata, náklady a náhrada škody

Uschovatel nahradí schovateli nezbytné náklady, které na věc při jejím opatrování vynaložil. Je ovšem možno dohodnout i úhradu nákladů jiných.

Schovatel opatruje převzatou věc, jak bylo ujednáno, tak pečlivě, jak to odpovídá povaze věci a jeho možnostem, aby na věci nevznikla škoda, a po uplynutí doby úschovy věc uschovateli vrátí (spolu s tím, co k ní přibylo, pokud se tak stalo).

Pokud by opatrování věci vyžadovalo zvláštních opatření, je schovatel povinen je učinit, jestliže by to bylo dohodnuto ve smlouvě. Pojištění věci by též schovatel zajistil, pokud by to bylo smluvně ujednáno.

Právo na zaplacení úplaty, úhradu nákladů nebo na náhradu škody je třeba uplatnit včas. Neuplatní-li uschovatel právo na náhradu škody nebo neuplatní-li schovatel právo na zaplacení úplaty nebo nákladů do tří měsíců od vrácení věci, soud právo nepřizná, namítne-li druhá strana opožděné uplatnění.

Vydání a převzetí věci

Není-li ze smlouvy ani z okolností zřejmé, jak dlouho má být věc v úschově, může uschovatel kdykoli žádat vrácení věci a schovatel může věc kdykoli vrátit.

Jinak vydá opatrovanou věc schovatel uschovateli při uplynutí doby úschovy.

Je-li doba ujednána a požádá-li o to uschovatel, vrátí mu schova-

Úschova zdarma

Jestliže není ve smlouvě ujednáno, zda schovatel opatruje věci za úplatu, nebo bezúplatně, jde o smlouvu bezúplatnou.

tel věc i před uplynutím ujednané doby úschovy. Sám nemá právo, při sjednání doby opatrování, vrátit věc dříve, ledaže ji nemůže pro nepředvídatelnou okolnost bezpečně nebo bez vlastní škody opatrovat.

Jak je zřejmé, právní úprava smlouvy o úschově je koncipována stručně. Úpravu dalších otázek je třeba dohodnout v dané smlouvě.

SKLADOVÁNÍ

K základnímu ustanovení

Smlouvou o skladování se podle základního ustanovení skladovatel zavazuje převzít věc tak, aby ji uložil a opatroval, a ukладatel se zavazuje zaplatit mu za to skladné.

Jestliže ve smlouvě není uvedeno, zda věc se má opatrovat za úplatu, nebo bezplatně, a opatrování věci je předmětem podnikání skladovatele, má se za to, že strany uzavřely smlouvu o skladování.

Podstatnými náležitostmi smlouvy jsou:

- určení věci ke skladování;
- skladovatelův závazek k převzetí věci, uložení a opatrování;
- ukладatelův závazek k úhradě skladného.

Předá-li ukладatel věc skladovateli, skladovatel věc převezme a její

převzetí ukладateli v písemné formě potvrdí.

Skladištní list

Potvrzení o převzetí zboží ke skladování může mít podobu cenného papíru – skladištního listu. Skladištní list může znít na doručitele nebo na jméno.

Zní-li na doručitele, je skladovatel povinen vydat zboží osobě, která skladištní list předloží.

Zní-li na jméno, je povinen vydat zboží osobě v skladištním listu uvedené. Skladištní list na jméno může oprávněná osoba převádět rubo-pisem na jiné osoby, pokud v něm není převod vyloučen.

Osoba oprávněná domáhat se na základě skladištního listu vydání věci má postavení ukладatele a je povinna na požádání skladovatele potvrdit na skladištním listu převzetí skladované věci, není však povinna platit skladné. Není-li skladné zapláceno, není skladovatel povinen zboží vydat, uplatní-li zadržovací právo pro uložené zboží.

Skladištní list obsahuje alespoň

- jméno skladovatele a jeho bydliště nebo sídlo;
- jméno ukладatele a jeho bydliště nebo sídlo;
- označení, množství, váhu nebo objem uskladněných věcí;

Foto: Shutterstock

d) formu skladištního listu, byl-li vydán na jméno nebo na řad, a označení osoby, na jejíž jméno nebo řad byl vydán;

e) údaj o místě, kde je věc uskladněna;

f) místo a den vydání skladištního listu a skladovatelův podpis.

Neobsahuje-li skladištní list jméno osoby, na jejíž řad je vydán, považuje se za vystavený na řad ukladatele.

Právní úprava skladištního listu není ovšem totožná s právní úpravou skladních listů – zemědělských skladních listů podle zákona č. 307/2000 Sb.

K uložení a zániku smluvního vztahu

Nevyplyvá-li z uzavřené smlouvy něco jiného, smlouva o skladování zaniká, jestliže ukladatel nepředá skladovateli věc k uskladnění do doby stanovené ve smlouvě, jinak do šesti měsíců po uzavření smlouvy.

Skladovatel je povinen uložit věc odděleně od ostatních skladovaných věcí s označením, že jde o věci ukladatele. Ukladatel má právo kontrolovat stav skladované věci a brát z ní vzorky. Oddělené uložení věci a její označení má význam pro její konkretizaci, a to nejen pro případ vydání, ale i případné poškození. Právo kontrolovat stav skladované věci umožňuje ověřit, zda skladování probíhá v souladu se smlouvou a s odbornou péčí skladovatele.

Při případném zjištění nesprávného postupu je oprávněně možno žádat nápravu, eventuálně zajistit důkazní prostředky pro uplatnění možných odpovědnostních titulů.

Co se týká pojištění, pak skladovatel věc pojistí, bylo-li to ujednáno nebo odpovídá-li to zvyklostem.

Doba skladování a skladné

Ukladatel platí skladné ode dne převzetí věci ve výši a způsobem dohodnutým ve smlouvě. Není-li výše skladného ve smlouvě sjednána (sjednání výše skladného můžeme jen doporučit), je ukladatel povinen zaplatit skladné ve výši obvyklé v době uzavření smlouvy s přihlédnutím k povaze věci, délce a způsobu skladování.

Pokud není výše skladného ve smlouvě sjednána, mohlo by při eventuálním inflačním vývoji vyznít toto pravidlo v neprospěch skla-

Odděleně
Skladovatel je povinen uložit věc odděleně od ostatních skladovaných věcí s označením, že jde o věci ukladatele.

dovatele (například také v temperovaných skladech při zvyšování cen za vytápění). Obvyklé skladné v době uzavření smlouvy a v době placení skladného se zvláště při delším časovém období může lišit.

Trvá-li skladování déle než šest měsíců, platí se skladné pololetně zpětně. Skladné za neukončené šestměsíční období a skladné za kratší dobu skladování se platí při vyzvednutí skladované věci. I po ukončení smlouvy má skladovatel právo na skladné za dobu, po kterou byla skladovaná věc u něho uložena z důvodu, že ji ukladatel včas nevyzvedl.

Skladné kryje všechny náklady spojené se skladováním, nezahrnuje však náklady na pojištění.

Není-li sjednáno místo skladování a vydání věci, bude tímto místem místo podnikání skladovatele nebo jeho sídlo.

Doba plnění je stanovena ve prospěch ukladatele. Pokud byla smlouva sjednána na dobu určitou, má však skladovatel nárok na skladné za celou tuto dobu bez ohledu na to, kdy ukladatel věci vyzvedl. Pokud však ukladatel vyzvedl věci před uplynutím této doby, může sjednané určité doby využít a věci opět uskladnit. Uhradí však náklady, které s tím pravidelně vzniknou.

Není-li uvedena doba, na kterou se smlouva uzavírá, má se za to, že se uzavírá na dobu neurčitou. V tomto případě může ukladatel požadovat vydání věci kdykoli a je povinen zaplatit skladné za dobu, kdy věc byla skladována. Vyzvednutím věci (na rozdíl od smlouvy uzavřené na dobu určitou) smlouva zaniká.

Smlouva může skončit i výpovědí skladovatele. Není-li dohodnuto jinak, je skladovatel oprávněn smlouvu vypovědět jednoměsíční výpovědí. Výpovědní lhůta začíná běžet prvním dnem měsíce následujícího po měsíci, v němž byla výpověď doručena ukladateli. To, že výpovědní lhůta je vázána na doručení, je třeba vzít v úvahu při jejím podání.

K odpovědnosti za škodu

Skladovatel nahradí ukladateli škodu vzniklou od převzetí věci do jejího vydání, neprokáže-li, že ji nemohl odvrátit. Skladovatel nehradí škodu způsobenou ukladatelem

nebo vlastníkem věci anebo vadou či přirozenou povahou uložené věci.

Výpověď skladovatele

Skladovatel může skladování vypovědět bez výpovědní doby,

- a) zatajil-li ukladatel nebezpečnou povahu věci a hrozí-li z ní skladovateli značná škoda;
- b) dlužil-li ukladatel skladné za dobu nejméně tři měsíce;
- c) hrozí-li vznik podstatné škody na uložené věci, kterou skladovatel nemůže odvrátit.

Svépomocný prodej

Právní úprava počítá se situací, ve které si po skončení doby skladování nevyzvedne ukladatel skladovanou věc.

Nevyzvedne-li ukladatel věc po skončení doby, po kterou je skladovatel povinen věc skladovat, může skladovatel určit ukladateli přiměřenou lhůtu k vyzvednutí věci. Upozorní-li ho přitom, že jinak věc prodá, může skladovatel věc po marném uplynutí lhůty prodat na účet ukladatele vhodným způsobem; výtěžek ukladateli vydá bez zbytečného odkladu, může si však odečíst skladné a účelné vynaložené náklady spojené s prodejem. ●

prof. Karel Marek

Fakulta právních a správních studií
Vysoká škola finanční a správní

Literatura:

Bejček, J.; Marek, K.; Kotásek, J.; Ondřejová, D. Nástin obchodního práva, II. 2., upr. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. 111 s. Edice multimediálních učebních textů č. 78. ISBN 978-80-210-4978-9.

Cisko, L. Interference the sovereign state into economic processes in the national economy, In Economy and Management: Modern Transformation in the Age of Globalization, II. International Scientific Conference, 2018, Klepeda University, Baltia Publishing.

Kindl, M.; Rozehnal, A. a kol. Občanský zákoník. Praktický komentář. II. díl. Vydavatelství a nakladatelství A. Čeněk, Plzeň, 2019, 937 s. ISBN 978-80-7380-742-9.

Marek, K. K uzavírání smluv. Právní fórum, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, roč. 2012, č. 4, s. 138-143. ISSN 1214-7966.

Marek, K. Smluvní obchodní právo. Kontrakty. 4. vydání, MU Brno, 2008, 390 s. ISBN 80-210-3951-5.

Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. Občanský zákoník, část V. Komentář. Praha, Wolters Kluwer, 2014, 1700 s. ISBN 978-80-7478-639-9.